

PRZECZNY (17) *ai*

-e- *Mącz* (6), -é- (2) *MurzOrt, KochPhaen*.

sg m N przeczny (2). ◇ *I* przecznym (1). ◇ *f N* przecznã (4). ◇ *G* przeczn(e)j (1). ◇ [A przecznã.] ◇ *n N* przeczné (4); -é (3), -e (1). ◇ *G* przeczn(e)go (1). ◇ *pl N subst* przeczn(e) (3). ◇ [G przecznych. ◇ A *subst m* przeczny.] ◇ *I m* przeczn(e)mi (1), [priecznymi].

Sł stp, Cn notuje, *Linde* także *XVII w*.

1. *Prostopadły do czegoś, idący w poprzek, poprzeczny; transversus* *Mącz, Calep, Cn; limus Cn* (13): *Murm* 26; vicus, otworziste a długye myasteczko iakoby vlicza vel vlicza przeczna *BartBydg* 170; *MurzOrt* Bv; Decumanus ager, Prieczne gránice/ które dzielą ymienie od wřchodu słońca przeciw zachodowi. *Mącz* 38c, 256c, 442d, 488d [3 r.]; To przeczné [koło na niebie, tj. zodiak] zásię/ morzá tak wiele przechodzi/ Iáko od Kozorożcá dáleko Rák wřchodźi. *KochPhaen* 19; Librile – Zelasko u wági przeczne. *Calep* 601a, 332b, 1078a; [Pan Golłki ma zořtacz przy cząřczy kthora lyezy przy yego dworze veřpulek y zbudowanym ařz po przeczny zagony *ZapWpolKořc* 1540 8/449v; *Glosy III nr* 82/2; w których [górkach, tj. kopalniach] daley w ořmi łachtów kopać nie mořono przed wodą, tedy się ku tem tam miejscom stolę [lege: stolą] przecznã obrócono, którą stolwantem zową. *LustrKrak* II 53; I za pare przecznich drąřkow czo na nich zagięł wissij dalem g.15 *RejestrBudGal* 65].

[*Szereg*: »prieczny a podłużny«: myedzy kthoremy zagony przecznymy a podluznymy ma bycz myedza vczynyona. *ZapWpolKořc* 1540 8/449v.]

2. *Przeciwny, występujący przeciw; adversarius* *Modrz* (3) : tym ktorzy w ćierpliwořci vczynku dobrego řzukáią řlawy y czći y nieřmiertelnořci/ odda [Bóg] řywot wieczny: lecz przecznym [qui sunt ex contentione]/ y nie wierzącym prawdźie/ ále wierzącym nieřpráwiedliwořci/ odda popędliwořć y gniew. *WujNT Rom* 2/8.

prieczny [komu], *czemu* (1): A zřtrony turbaty y przekazania rzeczy na Seimikach od tych ktorym się albo nie dosyc stało albo przecznymi byli Rřtey [...] *ActReg* 135; [Gdyřescie się na iedno miłe Pánie zgodziły y tak to ponas racźiciemieć [!]/ niehcemy vąm być przeczne ani omieszkałe. *Senatulus* 999].

Wyrażenie: »prieczna strona« = *strona przeciwna w procesie sřdowym* (1): [mořni] řpráwy ná vgodę przywodzą/ áby řię mořnemu cokolwiek pořytku dořtáło/ chocia z wielką przeczney řtrony krzywdą [vel summa adversarii iniuria]. *ModrzBaz* 94v.

3. *Sprieczny* (1) : [Bo oni [Trójczacy] tak mowią/ że řyn Mariey iest człowiek/ á řyn wieczny nie człowiek (*marg*) Troicźáćřkie Antilogiae/ lub przeczne mowy. (–) *BudArt* P4.]

prieczny komu (1): gdy co po tobie Twey przecznego záządam Bořkiew ořobie/ Tám więc nie będe godzien prořb wysłuchánia *RybGęřli* D2v.

4. [Odwrotny; *przen*: y iuř nic więcý bespiecznégo/ nic zbáwiennégo niebędzie/ dotąd/ ář twiędza niebieřká duchámi niebieřkiemi/ boiuiącými plánety/ przecznym biegiem/ powátłoná będzie. *JanWróż* 49.]

Synonimy: 1. *poprzeczny*; 2. *przeciwny, sprzeciwiający się*.

Cf **PRZECZNI**